

"ואזל משה למשכן בית אולפנא" משה רבינו נתעלה מהשגת בי"ת של "בראשית" להשגת אל"ף בבחינת תורה חדשה שעתידה להתגלות

"עשרים וששה דורות היתה האל"ף קורא תגר לפני כסאו של הקב"ה, אמרה לפניו, רבונו של עולם, אני ראשון של אותיות ולא בראת עולמך בי. אמר לה הקב"ה, העולם ומלואו לא נברא אלא בזכות התורה, שנאמר (משלי ג-ט) ה' בחכמה יסד ארץ וגו', למחר אני בא ליתן תורה בסיני, ואיני פותח תחלה אלא בך, שנאמר (שמות כ-ב) אנכי ה' אלקיך".

מתמה על כך הגה"ק רבי שלמה קלוגר זצ"ל ב"אמרי שפר" (תחילת פרשת בראשית), ממה ששואל במדרש (ב"ר שם): "למה נברא העולם בבי, [ומבאר] שהוא לשון ברכה. [ושואל שוב] ולמה לא באל"ף, [ומתרץ] שהוא לשון ארורה. אמר הקב"ה הרי אני בורא אותו בלשון ברכה והלואי יעמוד". נמצינו למדים שפתח הקב"ה מעשה בראשית באות ב' של ב'ראשית ולא באות א', משום שהאות א' היא רמז על א'רור ואות ב' על ב'רכה, אם כן מדוע במתן תורה פתח הקב"ה את עשרת הדברות באות א' (שמות כ-ב): "אנכי ה' אלקיך".

ותירץ כי האות א' היא אמנם רמז על א'רור, אבל בכח עסק התורה אפשר להפוך גם את הקללה לברכה, הנה כי כן מטעם זה בשעת בריאת העולם לפני שניתנה תורה, לא פתח הקב"ה מעשה בראשית באות א' שהיא רמז על א'רור, כי לא היה אפשר להפוך את הקללה לברכה בלי התורה, אבל כשניתנה תורה לישראל בהר סיני, פתח הקב"ה את עשרת הדברות באות א' של א'נכי, לרמז שבכח עסק התורה אפשר להפוך גם את הארור לברוך.

"בית המדרש" "בית אולפנא" מהפכים את אל"ף א'רור לבי"ת ב'רכה

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין הטעם שבגמרא מכנים את המקום שעוסקים בתורה "בית המדרש", כי ביקשו לרמז שבכח "המדרש" של לומדי תורה, זוכים להפוך את כל הקללות לאות בי"ת של ב'רוך, שמזה נעשה צירוף התואר "בית המדרש", מקום שבכח התורה מהפכים את האות א' של א'רור לאות ב' של ב'רכה.

הנה כי כן זהו שאמר דוד המלך: "אשרי הגבר אשר תיסרנו יה", כדי שתהיה לו כפרה על כל עוונותיו, ומפרש ואומר באיזה אופן ראוי אדם לשבח על היסורים, "ומתורתך תלמדנו", כאשר היסורים אינם עליו בפועל, אלא על ידי לימוד התורה בפרשיות התוכחות, שממשיך על עצמו פחד ה' ויראת ה', שהרי זה נחשב כאילו קיבל את העונשים בפועל.

לפי זה פירש כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע, כי אחרי שאמר משה רבינו לישראל את התוכחות שבפרשת כי תבוא, והוסיף להם עוד דברי תוכחות שבפרשה זו ובפרשת האזינו, רצה לחזקם שיש להם עצה שלא יצטרכו ח"ו לקבל את היסורים בפועל, לכן "וילך משה וידבר את הדברים האלה לאמר", ומפרש בתרגום יונתן: "ואזל משה למשכן בית אולפנא", שהלך לבית המדרש ללמד אותם דברי התוכחות, כדי שישכילו להבין שיש עצה להינצל מהיסורים על ידי שילמדו בבית המדרש את דברי התוכחות ויתמלאו פחד ורעדה להתעורר בתשובה, שאז יחשב כאילו קיבלו את העונשים בפועל. אלו דבריו הקדושים.

אות ב' של ב'ראשית לעומת אות א' של א'נכי

כעבדא קמיה מאריה נראה להוסיף תבלין לדבריו הקדושים, בהקדם לבאר הטעם שבכל התלמוד מכנים חכמינו ז"ל את המקום שעוסקים בו בתורה "בית המדרש", ונזכיר את המראה המקום החשוב הראשון בגמרא (ברכות כח): על ההודאה שצריך להודות לה' ביציאתנו מבית המדרש: "מודה אני לפניך ה' אלקי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש". ואילו בתרגום יונתן שהוא גם כן בלשון ארמית מכנה אותו "בית אולפנא".

נקדים מה שמצינו מאמר פלא במדרש (ב"ר א-י) על מה שהתלוננה האות א' לפני הקב"ה, על מה שברא את העולם באות ב' של "בראשית" ולא באות א':

לקראת שבת קודש הבאה עלינו לטובה פרשת וילך, דבר בעתו מה טוב להתבונן במה שפתח הכתוב (דברים לא-א): "וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל, ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא וה' אמר אלי לא תעבור את הירדן הזה". ופירש רש"י: "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, היום מלאו ימי ושנותי, ביום זה נולדתי ביום זה אמות".

ראוי להתבונן מה שפתח הכתוב "וילך משה", ואינו מפורש כלל להיכן הלך, ולא מצינו בשום מקום שדיבר משה עם ישראל שכתוב שהלך לדבר עמהם. כפי הנראה מזה הטעם פירש בתרגום יונתן: "ואזל משה למשכן בית אולפנא". פירוש, שהלך למשכן "בית המדרש" שנקרא בלשון ארמית "בית אולפנא". אמנם עדיין צריך ביאור מה ראה משה רבינו על ככה שהלך לבית המדרש ביום פטירתו.

כח לימוד התורה בבית המדרש אפשר להינצל מהתוכחות שבפרשת כי תבוא

פתח דברינו יאיר בביאור הנשגב של כ"ק אדמו"ר מרן רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע על מה שהלך משה רבינו לבית המדרש, על פי מה שפירש אביו כ"ק מרן רבי יהושע מבעלזא זי"ע מה שאמר דוד המלך (תהלים צד-יב): "אשרי הגבר אשר תיסרנו י"ה ומתורתך תלמדנו". שהתכוון לתת לנו בכך עצה נפלאה איך להינצל מיסורים, אשר כפי המבואר בגמרא (ברכות ה): "יסורין ממרקין עוונותיו של אדם".

הענין בזה על פי מה ששינו בגמרא (מנחות קי): "כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם". נמצא לפי זה כי על ידי שאיש ישראל לומד בתורה את פרשיות העונשים והתוכחות למי שעבר על רצון הבורא יתברך שמו, והוא מתמלא פחד ורעדה שהיה ראוי לעונשים הללו, הרי זה נחשב לו כאילו כבר קיבלם בפועל וינצל מהם.

יומתק לבאר בזה מה ששנינו בגמרא (שבת קה):
 "אתו דרדקי האינדא לבי מדרשא", באו תינוקות
 לבית המדרש ודרשו את האותיות של האל"ף
 ב"ת: "אל"ף ב"ת - אלף בינה", ופירש רש"י:
 "למוד תורה". וצריך ביאור לשם מה מספרים
 חכמינו ז"ל שבאו לבית המדרש. לפי האמור יש
 לומר שדרשו "אל"ף ב"ת - אלף בינה", שיתבונן
 האדם בכח הנפלא של התורה, שפתח הקב"ה
 במתן תורה את עשרת הדברות באות אל"ף, כי
 יש בכוחה להפוך את האות אל"ף א'רור לאות
 ב"ת ב'רוך. וזהו הטעם שבאו לדרוש כן בתוך
 "בית המדרש", לרמז שבכח התורה שדורשים שם
 מהפכים כל הקללות לאות ב"ת של ב'רוך.

**ביאור דברי התרגום יונתן שמפרש הפסוק "וילך משה",
 ואזל משה למשכן בית אולפנא" לבית המדרש**

**כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע: משה רבינו רצה להראות
 שבאמצעות עסק התורה אפשר להינצל מכל התוכחות**

**הגאון רבי שלמה קלוגר: הקב"ה פתח עשרת הדברות באות א' אנכי
 כי בזכות התורה הופכים א'רור לברוך**

**"בית המדרש" נקרא "בית אולפנא", כי בזכות התורה
 הופכים אות "אלף" א'רור לאות "בית" ברכה"**

יש לפרש בזה מאמר הגמרא (סוכה נב): "תנא
 דבי רבי ישמעאל, אם פגע בך מנוול זה משכהו
 לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא
 מתפוצץ". המנוול הוא הנחש הקדמוני הוא היצר
 הרע שהחטיא את אדם וחוה והביא מיתה לעולם,
 ובעקבות זה קיללו הקב"ה (בראשית ג-ד): "ארור
 אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה". והנה שנינו
 במשנה (כלים פ"ב מ"ב): "זה הכלל, כל המחובר
 לטמא טמא, והמחובר לטהור טהור". נמצא לפי זה
 כי המחובר ליצר הרע הנחש הקדמוני שהוא ארור
 עלול ח"ו גם הוא להיות ארור.

המבואר למדנו דבר זה ממה שנקרא "בית אולפנא",
 שיש בכח התורה להפוך את האות אל"ף של א'רור
 לאות ב"ת של ב'רוך, להמשיך כל הברכות.

**על ידי עסק התורה בבית המדרש
 אנו מתקשרים עם משה רבינו
 גם אחרי פטירתו**

כדרכה של תורה הנדרשת בשבעים פנים,
 חשבתי דרכי לבאר הטעם שהלך משה ביום
 פטירתו לבית המדרש, שרצה משה רבינו ללמדנו
 בזה, כי הוא אמנם עזב אותנו ועלה לגבהי מרומים,
 אבל אם אנו רוצים להתקשר עמו גם אחרי
 פטירתו, העצה על כך היא ללכת לבית המדרש
 לעסוק בתורת ה' שצוה לנו משה. והביאור בזה
 על פי מה ששנינו בגמרא (יבמות צו):

"אזל רבי אלעזר אמר לשמעתיא בי מדרשא ולא
 אמרה משמיה דרבי יוחנן, שמע רבי יוחנן איקפד...
 ורבי יוחנן מאי טעמא קפיד כולי האי, דאמר רב יהודה
 אמר רב מאי דכתיב אגורה באהלך עולמים, וכי אפשר
 לו לאדם לגור בשני עולמים, אלא אמר דוד לפני
 הקב"ה, רבונו של עולם יהי רצון שיאמרו דבר שמועה
 מפיו בעולם הזה, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון
 בן יוחי, כל תלמידי חכם שאומרים דבר שמועה מפיו
 בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר".

ופירש רש"י: "שיאמרו דבר שמועה מפיו בעולם
 הזה - שיהיו שפתי נעות בקבר כאילו אני חי". וכתבו
 התוספות (ד"ה אגורה): "כשנשמנו בישיבה של
 מעלה, שפתותיו נעות בקבר כאילו מדברות, נמצא
 שבשעה אחת דר בשני עולמות". אלא שעדיין
 צריך ביאור מהי התועלת הגדולה, שיחיה האדם
 בשני עולמות על ידי שאומרים דבר שמועה מפיו
 ושפתותיו דובבות בקבר כאילו הוא חי.

אך הביאור בזה כמו שכתבו כל המפרשים, כי
 על ידי זה הוא זוכה לקבל שכר כאילו הוא עוסק
 בתורה בחיים חיותו, כמו שביאר ב"תורת חיים"
 (יבמות שם):

לכן שנו חכמינו ז"ל: "אם פגע בך מנוול זה
 משכהו לבית המדרש", שהמקום מסוגל על ידי
 עסק התורה להפוך את האות א' של ארור לאות
 ב' של ב'רוך, ועל ידי זה יוכל להתגבר על היצר
 הרע ולהיפרד ממנו. וזהו שאמרו: "אם אבן הוא
 נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ", כי בכח התורה
 שהיא בבחינת אל"ף בינה, מבטלים את היצר
 הרע בשתי בחינותיו של א' ב', הן בהיותו א'בן והן
 בהיותו ב'רזל.

הנה כי כן מטעם זה בא התרגום יונתן ומכנה
 את "בית המדרש" - "בית אולפנא", כי רצה לרמז
 בכך, שלא נטעה לחשוב שבית המדרש אמנם יש
 בכוחו להמשיך "ברכות" בכח התורה, אבל אין
 בכוחו להפוך את הקללה עצמה לברכה, אלא נדע
 נאמנה שבכח התורה אפשר להפוך גם את הקללה
 לברכה. וזהו ביאור התואר "בית אולפנא", בכח
 עסק התורה אפשר להפוך את "אולפנא" שהיא
 האות "אלף" של א'רור לאות "בית" של ב'רכה.

מעתה ירווח לנו להבין מה שפירש התרגום
 יונתן: "וילך משה" - "ואזל משה למשכן בית
 אולפנא", אשר כפי שביאר כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע
 רצה לחזק את ישראל שנתמלאו אימה ופחד
 מהתוכחות, שיש להם עצה נפלאה להינצל מהם
 על ידי שילכו לעסוק בתורה בבית המדרש, ולפי

"לפי ששכר תורה ומצות בהאי עלמא ליכא,
 אלא בעולם הנשמות מקבלת הנשמה שכר, אבל
 הגוף שהוא קבור בעולם הזה אינו מקבל שכר עד
 זמן תחיית המתים, אבל כשאומרים דבר הלכה
 משמו בעולם הזה, אז אפילו הגוף שנקבר בעולם
 הזה מקבל שכר ששפתותיו דובבות, ויש לו הנאה
 בזה שדומה כאלו הוא חי".

**הביאור של "הבני יששכר"
 על פי הלכה**

וכן ביאר ה"בני יששכר" (כסלו טבת מאמר ב סימן
 א) שיש בזה תועלת גדולה לנפטר שמקבל שכר
 על לימוד התורה גם בעולם העליון, והוסיף לבסס
 את דבריו על פי מה ששנינו בגמרא (שבת נח):
 "העושה זגין [פעמונים להשמיע קול] למכתשת
 ולעריסה ולמטפחות ספרים ולמטפחות תינוקות,
 יש להם עינבל [לשון של הפעמון העשוי לקשקש
 ולהשמיע קול] טמאין [אם נגעו בטומאה כי יש
 להם דין כלי], אין להם עינבל טהורין [כי אין להם
 דין כלי, אבל אם היה להם עינבל ונטמאו ואחר כך]
 ניטלו עינבליהן, עדיין טומאתן עליהם".

ומקשה בגמרא אם אין להם עינבל למה עדיין
 טומאתם עליהם: "למאי חזו", הלא אינם ראויים
 לכולם, ואם כן בטלה מהם תורת כלי. "אמר רבא
 הואיל וראוי להקישו על גבי חרס". פירוש, אף על פי
 שבטלו ממלאכתם הראשונה, כי אי אפשר להשמיע
 בהם קול, אבל כיון שראוי להקישו על גבי חרס,
 שאז הוא משמיע קול כבתחילה, הרי זה עושה מעין
 מלאכתו הראשונה ונשאר עליו דין כלי.

לפי זה מבאר ה"בני יששכר", כי הן אמת שכך
 גזר הקב"ה (דברים ז-יא): "היום לעשותם", ודרשו
 בו: "היום לעשותם ומחר לקבל שכרם". כי כך גזר
 הקב"ה שיש לאדם שכר על עסק התורה וקיום
 המצוות שמקיים בגופו החומרי בעולם הזה,
 אבל על מה שנשמתי עוסקת בתורה בעולם
 הנשמות בגן עדן אינו מקבל שום שכר על זה,
 כי אדרבה זה הוא השכר הרוחני של הנשמות

אמנם יש להעיר על מה שפירש ה"פנים מאירות" "זאת התורה אדם כי ימות באהל", שהעוסק בתורה הרי הוא זוכה גם אחרי פטירתו להיות באהלה של תורה, שהרי בגמרא אמרו רק ששפתותיו דובבות בקבר. ונראה לבאר כוונתו על פי מה שכתב הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע ב"יערות דבש" (חלק ב' דרוש ז) לבאר המאמר, שאם אומרים דבר שמועה מפיו של הנפטר הרי זה כאילו חי בשני עולמות:

"להבין מכל מקום איך דר בב' עולמות, אבל כשאומרים דבר שמועה מפיו, אז נשמת צדיק מתלבשת שם בלומדים ועומדת שם, ולכך כשאומרים הלכה למשה מסיני נשמת משה מתקשרת שם כנ"ל, ולכך שפיר אמרין דדר בב' עולמות, עולם הנצחי, ובזה העולם בלומדים באומרים דבר שמועה מפיו, וגם מתלבשת בגוף בקבר בהבלא דגרמי, ולכך אמרו שפתותיו דובבות בקבר, כי מתלבש בגוף בקבר".

הרי לנו דברים ברורים שיש ב' מעלות לצדיק שאומרים שמועה מפיו, מעלה אחת שנשמתו באה אל המקום שעוסקים בתורה ואומרים שמועה מפיו, מעלה שניה שהגוף עצמו בקבר שפתותיו דובבות בהלכה זו. לפי זה מבואר היטב הפירוש: "זאת התורה" יש לה מעלה מיוחדת, "אדם כי ימות", שאפילו אחרי מיתתו של העוסק בתורה "באהל", הרי זה נחשב כאילו הוא יושב באהלה של תורה, כי נשמתו באה לאותו מקום שאומרים השמועה מפיו.

חכמי התורה אמרו זה לזה: "משה שפיר קאמרת"

יומתק להבין בזה מה שמצינו בגמרא (שבת קא. סוכה לט. ביצה לח. חולין צא.) שנהגו האמוראים לומר זה לזה: "משה שפיר קאמרת". וביארו ה"אור החיים" הקדוש (תחילת פרשת תצוה ד"ה עוד ירמוז) והשל"ה הקדוש (מסכת שבועות תורה אור אות לב) וה"נועם אלימלך" (פרשת תצוה ד"ה וזהו אז ישיר) שכל תלמיד חכם יש בו ניצוץ משה רבינו. ב"דברי סופרים" להגה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (סוף אות י) וב"יערות דבש" (ח"א דרוש ג ד"ה ודע) הביאו כן בשם האריז"ל.

ומקור הדבר בתיקוני זוהר (תיקון סט קיב.) שנשמט משה מתפשטת ומתלבשת בכל דור ודור בכל חכם שעוסק בתורה: "ואתפשטותיה הוא בכל דרא ודרא, בכל צדיק וחכם דמתעסק באורייתא, עד שתין רבוא". לפי האמור נראה לבאר הענין בזה, כי בזכות שעסקו חכמי התלמוד לשמה בתורה שמסר לנו משה רבינו בשם הקב"ה, זכה ששפתותיו דובבות בקבר, ונשמתו באה לבית המדרש להשתתף ולהתלבש בלומדי תורה

משה רבינו הלך לבית המדרש ביום פטירתו כדי לרמוז שבזכות עסק התורה יש לנו קשר עמו גם אחרי פטירתו

גמרא: "כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר". כאילו הוא בחיים

רבינו האריז"ל: הקב"ה פתח את התורה באות ב' ב'ראשית, כי ניתנה לנו רק תורה דבריאה ולא תורה דאצילות

משה רבינו הלך ביום פטירתו "לבית אולפנא", שנתעלה להשיג גם תורה דאצילות שהיא אות אל"ף

"ונתתי לך מהלכים בין העומדים. האדם בהיותו יותר גדול ממלאך שהוא עומד במדרגתו, אבל האדם הולך וגדול במעלתו, והיינו בעודנו חי אבל כשמת הוא עומד, אבל אם יש לו בנים או תלמידים צדיקים, שזיכה וצוה אותם, הוא זוכה על ידיהם. וזה שאמר אם אתה תדין את ביתי וגו' ותשמור וגו' ותזכה רבים, אז יהיה לך גם אחרי כן מהלכים בין העומדים המלאכים האלו".

החידוש של החיד"א גם אם אומרים בשם האומר השני שפתותיו דובבות

בדרך זו במסילה נעלה לבאר איך על ידי שעוסקים בתורה, שפתותיו של משה רבינו דובבות בקבר, על אף שמשה רבינו מסר לנו רק את התורה שקיבל מהקב"ה, על פי מה שהביא החיד"א בספר "פני דוד" (פרשת חוקת) בשם ה"פנים מאירות" לפרש הפסוק (במדבר יט-יז): "זאת התורה אדם כי ימות באהל". פירוש, "זאת התורה", יש לה מעלה מיוחדת למי שעוסק בה, "אדם כי ימות", כי אפילו אחרי שמת, "באהל", הרי זה נחשב כאילו הוא עדיין יושב באהלה של תורה ועוסק בתורה, בזכות שאומרים דבר שמועה מפיו.

מוסיף החיד"א לפרש סיום הכתוב: "כל הבא אל האהל", כי מוכח מהש"ס שאף כשאומרים שמועה מפיו חכם שאמר בשם חכם אחר, והחכם האחר אמר בשם חכם אחר, כולם שפתותיהם דובבות בקבר, וזהו הפירוש "כל הבא אל האהל", לא רק מי שחידש את השמועה עצמה, אלא כל הבא אל האהל לומר השמועה בשמו נחשב כאילו הוא באהל.

והנה מה שכתב החיד"א שיש לכך הוכחה מהש"ס, כוונתו על מה ששנינו בגמרא (פסחים קד:) כי רב יהודה הקפיד על רב יצחק בנו, שלא הלך בעצמו לראות איך עולא מבדיל אלא שלח את אביו, כי על ידי זה הפסיד שלא יאמרו את השמועה מפיו אלא מפיו של אביו, הרי מבואר בפירוש כי אף שאביו לא אמר רק מה שראה אצל עולא, הרי הוא זוכה שיהיה שפתותיו דובבות בקבר.

שזכות לחזות בנועם ה' זיו השכינה בהשגת סודות התורה.

הנה כי כן מבואר היטב התועלת הגדולה לומר דבר שמועה מפיו של הנפטר, כי מאחר שעל ידי זה שפתותיו דובבות בקבר, נמצא שהוא עוסק בתורה בגופו, ואף שאין זה עסק התורה ממש כמו בחיים חיותו שהרי הגוף הוא בלי נשמה, עם כל זאת דינו כפעמון שניטלה לשונו שעדיין שם כלי עליו, הואיל וראוי להקיש עליהם על ידי דבר אחר, וכן הגוף שעושה מעין מלאכתו ראשונה לעסוק בתורה בשפתותיו על ידי שאומרים שמועה מפיו, לא בטל ממנו שם גוף ומתרבה שכרו כאילו עסק בתורה בעולם הזה.

על פי האמור מפרש ה"בני יששכר" את דברי הנביא (זכריה ג-ז): "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה". ופירשו המפרשים שהמלאכים נקראים "עומדים", על שם שעומדים תמיד במדרגה אחת, מה שאין כן הצדיקים נקראים "הולכים", משום שבזכות העסק בתורה ובעבודת ה' הרי הם הולכים ממדרגה למדרגה. וזהו הפירוש: "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה", שתזכה להיות בבחינת "הולך" גם בהיותך בעולם העליון בין "העומדים" שהם המלאכים.

אך לפי זה צריך ביאור מה שאומר הקב"ה: "ונתתי לך מהלכים", והיה לו לומר: "ותהיה מהלך בין העומדים האלה", ואילו מלשון "ונתתי לך מהלכים", משמע שהקב"ה יתן לך מהלכים על ידי אחרים. אמנם לפי האמור יש לפרש שהקב"ה אומר: "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה", היינו כי גם כשתהיה בעולם העליון בין העומדים הם המלאכים, הנה גם שם נתתי לך "מהלכים", הם התלמידים בעולם הזה שעדיין הם מהלכים נתתי אותם לך, שגם אתה תהיה מהלך על ידם אפילו בעולם העליון ממדרגה למדרגה ויתרבה שם שכרך.

וכן פירש ה"חתם סופר" זי"ע ב"תורת משה" (הפטרה לפרשת בעלותך) דברי הנביא:

"ובזה פירשתי הכתוב וילך משה וידבר את הדברים אל כל ישראל, שעמדו הראשונים מה וילך משה. אך הפירוש הוא כן, וילך משה שהלך לעולמו, ואף על פי כן וידבר הדברים האלה, אף שהוא בעולם העליון, הוא הלומד תורה עם כל ישראל, כמו שכתוב בכתבי האר"י ז"ל שמי שלומד תורה לשמה מתלבשת עמו נשמת משה".

מרומים בישיבה של מעלה, עם כל זאת יכול כל אחד מישראל להתקשר עמו כמו בחיים חיותו, על ידי שילכו לבית המדרש לעסוק בתורה שמסר לנו משה מפי הקב"ה.

מצינו סימוכין לרעיון זה במשנתו הטהורה של ה"תפארת שלמה" (פרשת ויקהל דיבור הג' על ויקהל משה) שמפרש פסוק זה "וילך משה":

לשמה, עד כדי כך שאמרו זה לזה: "משה שפיר קאמרת", כי השיגו ברוח קדשם שאותו חכם אמר חידוש זה בכח נשמת משה שנתלבשה בו.

הנה כי כן יאירו עינינו להבין מה שכתוב: "וילך משה", ומפרש בתרגום יונתן: "ואזל משה למשכן בית אולפנא". בכך רצה משה ללמד את ישראל ביום פטירתו, כי הן אמת שנשמתו נסתלקה לגבהי

משה רבינו הלך לבית אולפנא מהשגת ב' של ב'ריאה לא' של א'צילות

רחש לבי דבר טוב להעלות על שלחן מלכים לאוהבי תורת הרמז, לבאר מה שפירש בתרגום יונתן: "ואזל משה למשכן בית אולפנא". על פי מה שכתב ב"עבודת ישראל" לפרש הפסוק: "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא. ופירש רש"י לצאת ולבוא בדברי תורה שנסתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה".

מתמה ה"עבודת ישראל", איך יעלה על הדעת כי רבן של כל הנביאים בהגיעו לכלל מאה ועשרים שנה שיצאה נשמתו בנשיקה, נגרע ערכו בחכמה עד שלא היה יכול למסור את מסורת התורה לישראל. לכן הוא מפרש כוונת רש"י:

"ואפשר לומר הענין בהיפך, כי לגודל השגתו ביום זה והתדבקותו באלקים חיים, לא יוכל עוד להיפרד ולמסור חכמה ותורה לישראל אשר הם למטה במדרגה ממנו, כי כל ימי חייו אשר לא הגדיל ללכת כזה, היה יכול להשתלשל ולמסור להם חכמה ותורה, אבל לא ביום הזה אשר הגדיל לעשות לדבק באלקים חיים בנשיקה, וזה שפירש רש"י שנסתמו ממנו מסורת דייקא".

ונראה להרחיב הביאור בדברי ה"עבודת ישראל", על פי מה ששינוי בגמרא (ר"ה כא:): "חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר (תהלים ח-ו) ותחסרהו מעט מאלקים". וביאר האריז"ל ב"לקוטי תורה" (פרשת ואתחנן), כי בשעת מתן תורה זכה משה רבינו להשיג גם שער החמישים מנ"י שערי בינה, אלא שאחרי חטא העגל נחסר ממנו שער הנ"י, וביום פטירתו זכה שוב לשער הנ"י, וזהו שדקדקו לומר: "וכלן ניתנו למשה חסר אחת", כי באמת ניתנו תחילה כולם למשה אלא שאחר כך נחסר ממנו אחת, וביום פטירתו זכה שוב להשיג את שער הנ"י.

והנה בשל"ה הקדוש (פרשת ואתחנן) הביא דבר זה באריכות, והוסיף כי זהו פירוש הפסוק (שמות יט-ג): "ומשה עלה אל האלקים". הביאור בזה כי אחרי חטא העגל נאמר על משה "ותחסרהו מעט מאלקים", על שהיה חסר לו מעט מאלקים שהוא שער הנ"י, אבל כאן בשעת מתן תורה לא היה חסר לו מעט מאלקים, אלא "ומשה עלה אל האלקים" דייקא להשיג כל נ"י השערים.

משה רבינו לא היה לו רשות למסור לישראל את שער הנ"י

מענתה הרווחנו להבין הביאור של ה"עבודת ישראל" במה שפירש רש"י: "שנסתתמו ממנו מסורות ומעיינות החכמה", כי מאחר שזכה משה להשיג את שער הנ"י לפני פטירתו, לכן נסתמו ממנו "מסורות ומעיינות החכמה", שלא היה יכול למסור לישראל מעיינות החכמה משער הנ"י, עד לעתיד לבוא שאז יגלה לנו הקב"ה גם את שער הנ"י, ולזה נתכוונו חכמינו ז"ל במדרש (ויק"ר יג-ג): "אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא". כמו שרמזנו כמה פעמים שדבר זה רמוז בתואר משי"ח נוטריקון מ'שיח יגלה ש'ער ח'מישים.

נקדים עוד מה שגילה לנו רבינו האריז"ל ב"לקוטי תורה" (פרשת בראשית) הטעם שפתח הקב"ה את התורה באות ב' של ב'ראשית ולא באות א', בלשון קדשו: "בראשית". לא דיברה תורה באצילות אלא בבריאה, על כן התורה נקראת תורת הבריאה, ועל כן התחילה התורה בב', כי הא' רומז לאצילות, והב' רומז לבריאה שהוא עולם השני, וגם א' תחילת תיבת א'צילות וב' תחילת ב'ריאה".

ונראה לבאר הכוונה בזה בדחילו ורחימו, כי אות א' רומזת על שער החמישים מנו"ן שערי בינה, וזהו שדרשו הדרדקי באותיות האל"ף בי"ת: "אלף בינה", ללמדנו שתכלית העסק בתורה לזכות על ידי זה להשיג לעתיד לבוא להשיג כל נ"י שערי בינה גם את האות אל"ף בינה, לכן בעולם הזה עדיין לא זכינו רק לאות ב' של בינה שהיא מ"ט שערי בינה.

לפי האמור הרווחנו להבין הטעם שהמקום שעוסקים בו בתורה נקרא "בית המדרש", כי שם דורשים את התורה שהתחילה באות ב' של ב'ריאה. אולם הלא לפי המבואר זכה משה רבינו ביום פטירתו להשגת שער הנ"י שהוא בבחינת אות אל"ף, לכן מפרש בתרגום יונתן: "ואזל משה למשכן בית אולפנא", שנתעלה מהאות ב"י"ת של ב'ראשית לאות אל"ף שהיא "אולפנא", משום שזכה להשיג שער הנ"י, ועל זה אמר: "לא אוכל עוד לצאת ולבוא", משום שנסתמו ממנו דברי תורה, עד שנזכה לעתיד לבוא להשיג גם שער זה שהוא בבחינת "תורה חדשה מאתי תצא" במהרה בימינו אמן.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו - לעילוי נשמת אמם האשה החשובה מרת לאה בת זירג'ני ע"ה

להורדת המאמרים shvilei.com
לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com